

som dem, her er Tale om. Men Forholdet var ganske anderledes i Februar 1908. Da vidste man ikke, hvor vidt noget saadant kunde føre; det var umuligt at kende Forholdet, man havde ingen Erfaringer. Det var vistnok den eneste Ordning, som kunde træffes i Øjeblikket, det var jo af stor Betydning, at Panikken blev standset.

Det er en Misforstaaelse, naar det opfattes, som jeg mener, at Staten aldrig skal gribe ind under store Kalamiteter. Det mener jeg paa ingen Maade. Man skal aldrig sige aldrig. Der kan komme Tider, hvor det bliver nødvendigt. Men jeg vil aldrig mere gaa med til, at Staten skal gribe ind under den Form, her er anvendt, man har der gjort for sørgelige Erfaringer. Der kunde derimod under ganske særlige Forhold være Tale om at gribe ind paa en anden Maade. Men jeg vil sige, baade paa mine egne, og jeg tror paa overordentlig mange ærede Medlemmers Vegne, at det skal gaa overordentlig haardt til, inden vi gaa med til fra Statens Side at støtte nødlidende og fallerede Pengeinstitutter og hjælpe dem paa Fode igen. Det er rigtigt, at vi gik med, da det gjaldt Den sjællandske Bondestands Sparekasse, det gjorde vi paa en vis Maade i Konsekvens af det, vi gjorde med Bankerne og paa Grundlag af, at det var et saa aldeles enestaaende Tilfælde, som forhaabentlig aldrig vil komme til at rumme Fortilfælde. Men jeg tror, at Lovgivningsmagten har en Fornemmelse af, at dermed have vi for saa vidt sagt Stop, som det ikke nu vil kunne paaberaabes som Fortilfælde; Hjælpen til Bondestandens Sparekasse kom til Dels som en Paaberaabelse af et Fortilfælde. Der kan altsaa være Tale om, at Staten under visse Former træder til, men jeg tror, den vil meget vanskeligt gøre det. Sporene ville her, tror jeg, skræmme i meget høj Grad, og jeg haaber, de maa gøre det. Thi lige saa vist som det er rimeligt og rigtigt, at Staten oftere kan træde til, hvor det gælder store Naturulykker, hændelige Ulykker, som intet Menneske kan væрге sig imod selv med den største Forsynlighed, lige saa vist er det i Almindelighed urigtigt af Staten at træde til med sin Garanti, naar det gælder større finansielle Ulykker. Thi hvis det skal danne Præcedens i den Forstand,

at dette er noget, man med nogen Sandsynlighed kan regne paa, naar blot Ulykken er tilstrækkelig stor og omfattende, saa er det meget farligt. Der er ingen anden Vej til Sundhed i disse Forhold, end at Folk lære at se sig for og føle deres Ansvar. Jeg tror, Folk her i Landet have lært en hel Del af de Kalamiteter, som ere indtrufne, jeg tror, de have lært at se sig bedre for, at være forsigtigere, og det var det, vi skulde have ud af det, ikke en Henvisning til, at det kan gerne gaa i Stykker, Staten kommer nok og hjælper. Det er den Betragtning, vi skulle slaa ned.

Borghjerg: Ved sine sidste Udtalelser modificerede det ærede Medlem fra Æbeltoft (N. Neergaard) jo Slutningen af sin Tale før ret betydeligt. Jeg forstod ikke hans Udtalelser anderledes, end at han brød Staven over alt det skete. Nu var kun Formen og adskillige Enkeltheder tilbage. Men ingen har stærkere end vi fra vor Side fremhævet vor Utilfredshed med meget af det, der skete. Paa et Tidspunkt, da der ikke lød nogen Kritik fra det ærede Medlem, lød der Kritik fra os om mange Enkeltheder; om den alt for store Magt, Bankernes Repræsentanter fik, om den alt for ringe Indflydelse, Staten gjorde gældende o. s. v.

Men efter de Udtalelser, som nu faldt fra det ærede Medlem, er jeg ikke væsentlig uenig med ham. Jeg ønsker heller ikke, at det, der er sket, skal gentages i de Former, hvori det er sket. Vi fra vor Side søge netop at drage Lære af det skete, og netop for at undgaa, at Staten i Fremtiden skulde komme til at gribe ind paa lignende Maade, blive Medbestyrer af fallerede Banker, komme til at yde Milioner til private Sparekasser eller private Banker, netop derfor sige vi, at Bank- og Sparekassevæsenet bør ordnes paa en anden Maade end nu, og vi se i Staten et ypperligt Organ netop til en Organisation af denne Side af Samfundsforholdene.

Det ærede Medlem fra Æbeltoft kan ikke svare mig med det Kontraspørgsmaal, hvilket Arkanum jeg havde mod Raaddenskabens i en eller anden Statsadministration. Der er her Tale om to Slags Raaddenskab af helt forskellig